

Nr 92

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.; given Stockholms slott den 2 mars 1962.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.

GUSTAF ADOLF

Rune Hermansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

Genom propositionen framlägges förslag till lag med bestämmelser om straff för personer som lämnar oriktiga uppgifter i vissa deklarerationer och andra ursprungsbevis, som enligt EFTA-konventionen kräves såsom bevis för att en vara uppfyller stadgade förutsättningar för den inom frihandels-sammanslutningen överenskomna tullättnaden.

Förslag

till

lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Har någon i deklaration, certifikat eller annan handling, som hos myndighet inom eller utom riket eller hos auktoriserad handelskammare åberopas till bevis om varas ursprung eller försändning för ändamål som avses i konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelsammanslutningen, uppsåtligen lämnat oriktig uppgift, ägnad att vid införsel av varan i annan stat än Sverige inom sammanslutningens område leda till frihet från tull eller annan motsvarande avgift eller till att för låg tull eller avgift uttages, dömes till dagsböter eller fängelse i högst ett år. Detsamma skall gälla om den som tillhandahållit den åberopade handlingen med vetskap om att den innehåller sådan oriktig uppgift. Är brott som nu sagts grovt, skall dömas till straffarbete i högst två år eller fängelse.

Begår någon av grov oaktsamhet gärning som i första stycket sägs, dömes till dagsböter.

Är brott som avses i denna paragraf ringa, skall ej till straff dömas.

2 §.

Den som frivilligt rättar oriktig uppgift skall vara fri från straff.

3 §.

Vad i 13 § samt 24 § första stycket första punkten och andra stycket lagen om straff för varusmuggling är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om brott som avses i denna lag.

4 §.

Brott som avses i denna lag må ej åtalas av åklagare med mindre generaltullstyrelsen anmäler det till åtal.

5 §.

Konungen meddelar de närmare föreskrifter som må erfordras om förundersökning rörande brott mot denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1962.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, fråga rörande *lagstiftning om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.* och anför därvid följande.

Inledning

Enligt konventionen den 4 januari 1960 angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, EFTA-konventionen, har Sverige i likhet med övriga medlemsstater åtagit sig att införa lagstiftning med bestämmelser om straff för den som lämnar oriktiga uppgifter i sådana ursprungsbevis, som avses i konventionen. I samband med konventionens ikraftträdande utfärdades provisoriska straffbestämmelser. Samtidigt uppdrogs åt en inom handelsdepartementet tillkallad sakkunnig, tingsdomaren Stig Jungefors, att utarbeta förslag till erforderliga bestämmelser. Utredningsmannen har i en den 23 januari 1961 dagtecknad promemoria (stencilerad) framlagt förslag i ämnet. Vid promemorian fogat förslag till lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m. torde få biläggas detta protokoll (*Bilaga B*).

Över promemorian har, efter remiss, yttranden avgivits av riksåklagarämbetet, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Nedre Norrland, Stockholms rådhusrätt, Göteborgs rådhusrätt, generaltullstyrelsen, kommerskollegium, statens handelslicensnämnd, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges allmänna exportförening och handelskammarens nämnd.

Sedan ärendet varit föremål för övervägande i handelsdepartementet anhåller jag nu att få upptaga denna fråga till behandling.

1† *Bihang till riksdagens protokoll 1962. I saml. Nr 92*

Gällande bestämmelser m. m.

Den 1 april 1960 ratificerade Sverige den i Stockholm den 4 januari samma år undertecknade EFTA-konventionen (Sveriges överenskommelser med främmande makter 1960: 1). Sedan konventionen ratificerats jämväl av Danmark, Norge, Portugal, Schweiz, Storbritannien och Österrike har densamma i enlighet med bestämmelserna i artikel 40 trätt i kraft den 3 maj 1960 (prop. 1960: 25; UU 2; Rskr 140).

Europeiska frihandelssammanslutningen har till syfte bl. a.,

att inom sammanslutningens område och inom varje medlemsstat främja en jämn ekonomisk expansion,

att säkerställa, att handeln mellan medlemsstaterna äger rum under sun-
da konkurrensförhållanden, att undvika väsentliga skiljaktigheter mellan
medlemsstaterna i fråga om de villkor på vilka de kan erhålla tillgång till
råvaror, som produceras inom sammanslutningens område,

samt att bidra till en harmonisk utveckling och expansion av världshan-
deln och till en gradvis avveckling av hindren för denna (artikel 2).

Sammanslutningens organ utgöres av ett råd samt de övriga organ, som
rådet kan komma att inrätta (artikel 1 punkt 4).

Enligt EFTA-konventionen (artiklarna 3 och 4) skall medlemsstaterna un-
der en övergångsperiod successivt sänka och slutligen helt avskaffa sina
tullar och andra avgifter med motsvarande verkan på industrivaror, som
importeras från annan stat inom frihandelsområdet, under förutsättning att
varorna har sitt ursprung inom detta — s. k. områdesursprung. Med in-
dustrivaror förstås därvid alla varor utom vissa jordbruksvaror och fiske-
produkter. Dessa senare omfattas ej av tullavvecklingen. Kravet på områdes-
ursprung föranledes därav, att varje enskild medlemsstat bibehåller sin in-
dividuela tullnivå gentemot tredje land. Genom kravet på områdesursprung
förhindras, att tullarna i en medlemsstat med högre yttre tullnivå kringgås
därigenom att varor transiteras genom annan medlemsstat med lägre tull-
lar.

Enligt EFTA-konventionen skall varor, för vilka lättnader i tullhänseende
skall äga åtnjutas — s. k. områdesbehandling i tullhänseende — uppfylla
vissa förutsättningar med avseende å ursprung och försändning. Sålunda
skall varor anses berättigade till områdesbehandling i tullhänseende, om de
avsänts till den importerande medlemsstatens område från annan medlems-
stats område och har områdesursprung enligt vissa kriterier (artikel 4 punkt
1). Bestämmelserna om avsändning innebär, att varorna skall ha avsänts
direkt till bestämmelselandet och att de ej skall exempelvis lagras i ett annat
land. Hinder möter givetvis inte mot transitering av varorna genom ett så-
dant land och ej heller mot en av transporttekniska skäl betingad lagring
därstädes. Hithörande bestämmelser har tillkommit för att minska risken
av att varor, som bearbetats på sätt som utesluter områdesbehandling, får
sådan behandling.

Vad beträffar kriterierna på områdesursprung skall varor som helt härör från sammanslutningens område anses ha sådant ursprung. Detsamma gäller också varor, vilka producerats inom området och beträffande vilka värdet av det material som utifrån importerats till området eller är av obestämt ursprung och som använts i något led vid varornas produktion ej överstiger 50 procent av varornas exportpris (procentkriteriet). Detta kriterium är — bortsett från vissa gummivaror och större delen av textilområdet — alltid tillämpligt. Vid sidan av procentkriteriet har uppställts ett i huvudsak alternativt kriterium (bearbetningskriteriet), vilket innebär, att även sådana varor skall anses ha ursprung inom området som producerats där genom viss i särskilda till konventionen fogade listor (s. k. bearbetningslistor) närmare angiven bearbetning. Den producent eller exportör som vill komma i åtnjutande av de förmåner i tullhänseende som öppnas genom den successiva avvecklingen av tullarna medlemsstaterna emellan har, med vissa undantag, frihet att själv bestämma vilket kriterium han vill åberopa.

Reglerna rörande områdesursprung såsom förutsättning för åtnjutande av lättnader i tullhänseende har nödvändiggjort särskilda bestämmelser bl. a. om den bevisning som skall förebringas till styrkande av att varor har dylikt ursprung. Dessa bestämmelser har intagits i en till konventionen fogad bilaga B. Enligt regel 8 i denna bilaga skall en begäran, att varor skall anses berättigade till områdesbehandling i tullhänseende, åtföljas av vederbörliga skriftliga bevis om ursprung och försändning. Ursprungsbeviset kan bestå av en ursprungsdeklaration avgiven av den siste producenten av varorna inom området jämte en kompletterande deklaration av exportören i de fall då producenten icke själv svarar för exporten. Beviset kan också bestå av ett ursprungscertifikat utfärdat av en statlig myndighet eller därtill auktoriserat organ, som är utsett av den exporterande medlemsstaten och anmält till övriga medlemsstater, jämte en kompletterande deklaration av exportören av varorna. Deklarationer, certifikat och kompletterande deklarationer skall avges på särskilda formulär. Härjämte ger konventionen rådet möjligheter att för särskilda kategorier av varor eller försändelser föreskriva, att ursprungsbevis kan lämnas i annan form. Dylika föreskrifter har meddelats bl. a. beträffande reservdelar samt för varusändningar med visst lägre värde.

Tullmyndigheterna i respektive länder har att i samband med tullbehandlingen vid införseln kontrollera riktigheten av uppgifterna i ursprungsbevis. Särskilda föreskrifter har meddelats rörande denna kontroll. Bl. a. kan importerande medlemsstat, om så visar sig erforderligt, kräva ytterligare bevisning till styrkandet av riktigheten av ursprungsdeklaration eller ursprungscertifikat (Bilaga B regel 9).

Medlemsstaterna har såsom tidigare berörts åtagit sig att införa lagstiftning med erforderliga bestämmelser om straff för personer, som till stöd för en framställning om områdesbehandling i tullhänseende tillhandahåller en i något väsentligt hänseende oriktig handling. Bestämmelserna härom, vilka återfinns i regel 10 i bilaga B, är av följande lydelse.

1. Envar medlemsstat åtager sig att införa lagstiftning med erforderliga bestämmelser om straff för personer, som — till stöd för en begäran i en annan medlemsstat, att varor skola anses berättigade till områdesbehandling i tullhänseende — inom dess område tillhandahålla en i något väsentligt hänseende oriktig handling eller föranleda att sådan handling tillhandahålles. De straff, som kunna ifrågakomma, skola motsvara dem som tillämpas då oriktiga uppgifter lämnas för tullbeläggning av importvaror.

2. En medlemsstat må handlägga ärende angående överträdelse utanför domstol, om behandlingen av överträdelsen anses lämpligare kunna ske genom administrativt strafföreläggande eller liknande administrativt förfarande.

3. En medlemsstat skall icke vara skyldig att inleda eller fortsätta rättegång eller annat förfarande enligt moment 2 i denna regel,

a) om det icke påyrkats av den importerande medlemsstat, till vilken den på oriktiga uppgifter grundade framställningen gjorts; eller

b) om med hänsyn till den tillgängliga bevisningen, det rättsliga eller administrativa förfarandet icke framstår såsom berättigat.

Angående det sätt på vilket föreliggande lagstiftningsfråga lösts i vissa av de övriga medlemsstaterna må anmärkas följande.

I Norge har hithörande bestämmelser intagits i lov om tollvesendet den 22 juni 1928. Enligt § 168 i tolloven straffas den med böter eller fängsel upp till tre månader, som »her i landet» utfärdar eller låter utfärda ett oriktigt ursprungsbevis eller annat oriktigt legitimationsdokument angående en varas ursprung när dokumentet avser att tjäna som bevis vid förtullning av varor i annat land. Förverkandepåföljd torde ej kunna ifrågakomma.

Jämväl i Danmark har den förevarande lagstiftningsfrågan lösts genom att i toldloven den 28 januari 1959 intagits vissa kompletterande bestämmelser. Bestämmelserna innebär, att den som utfärdar ett i något väsentligt hänseende oriktigt dokument som här avses straffas med böter, hæfte eller fängsel upp till sex månader. Bestämmelser om förverkande saknas såväl vid brottsliga förfaranden som nu avses som vid brott mot smuggellagstiftningen överhuvud.

Enligt den engelska lagstiftningen bestraffas här avsedda förfaranden med tillämpning av bestämmelserna i den allmänna smuggellagstiftningen, som är intagna i Customs and Excise Act av den 1 augusti 1952. Brottsskrivningen torde avse oriktiga uppgifter endast i skriftliga handlingar (»any document»). Straffet är böter eller frihetsstraff upp till två år, varjämte förverkande kan ifrågakomma. Är brottet av lindrigare beskaffenhet ådömes endast böter.

Enligt den schweiziska lagstiftningen skall förevarande överträdelser bestraffas med tillämpning av vissa bestämmelser i tullagen den 1 oktober 1925. Straffet är böter eller vid försvårande omständigheter frihetsstraff. Förverkandepåföljd synes ej ifrågakomma. Lagföring sker endast om det påkallats av annat EFTA-land.

Åtagandet i konventionen att införa erforderliga straffbestämmelser har såsom redan antytts för vårt lands vidkommande föranlett utfärdandet av vissa provisoriska bestämmelser. Dessa är intagna i 8 § kungörelsen den 13

maj 1960 (nr 199) om ursprungsbevis enligt konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, ändrad genom kungörelse den 16 december 1960 (nr 725). Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift i ursprungsdeklaration eller därmed jämställda handlingar straffas enligt nämnda paragraf med dagsböter eller fängelse. Anmälan av generaltullstyrelsen uppställs såsom villkor för åtal. — Ursprungscertifikat utfärdas enligt sagda kungörelse av auktoriserad handelskammare eller, om handelskammare avböjer att utfärda certifikat eller eljest särskilda skäl föreligger, av distriktstullanstalt. Den som önskar certifikat har att inge ursprungsdeklaration till handelskammaren eller distriktstullanstalten.

Jag övergår härefter till en redogörelse för lagförslaget, därvid vissa allmänna synpunkter redovisas i anslutning till 1 §.

Lagförslaget

1 §.

Utredningsmannen. Utredningsmannen framhåller inledningsvis att åtagandet i EFTA-konventionen kräver vissa lagstiftningsåtgärder. Den lagstiftning som torde bli erforderlig avser bestämmelser om påföljder för den som i sådana handlingar om varors ursprung eller försändning, varom här är fråga, lämnat oriktiga uppgifter med påföljd att varorna kan komma att införas till annan konventionsstat än Sverige under åtnjutande av den tullfrihet eller tullnedsättning som gäller mellan medlemsstaterna. Införes däremot varor till Sverige under åberopande av oriktiga uppgifter i angivet hänseende föreligger sådant vilseledande som avses i 1 § andra punkten lagen den 30 juni 1960 om straff för varusmuggling och gärningen blir att bestraffa med tillämpning av denna lag.

Med hänsyn till att den bevisning om varors ursprung som skall föreläggas enligt konventionen förutsättes regelmässigt skola ske i vissa för ändamålet särskilt fastställda handlingar, främst i deklarationer, har den naturligaste lösningen syntts utredningsmannen vara att utforma brottsbeskrivningen på likartat sätt som skett i bl. a. skattestrafflagen. Utredningsmannen påpekar, att förutom deklarationer såsom bevisning kan ifrågakomma jämväl av myndighet eller av därtill auktoriserat organ, t. ex. handelskammare, utfärdade certifikat. Understundom sker bevisningen för styrkande av varors ursprung i annan form än nu sagts, t. ex. i fråga om sändningar med lägre värde. I sådana fall kan en förklaring, att varorna har EFTA-ursprung, tecknas på fakturan. När producent för att kunna utfärda ursprungsbevis måste äga kännedom om att av honom inköpt material undergått viss bearbetning inom EFTA-området eller innehåller högst viss andel av icke EFTA-ursprung bör han införskaffa bevis härom från leverantören av materialet (s. k. underleverantörsintyg). Jämväl sådana leverantörsintyg kan avges å officiella blanketter till ursprungsbevis eller utfärdas efter visst formulär.

Någon gång kan uppgifter om varors ursprung och försändning, som åberopas till stöd för områdesbehandling i tullhänseende, avges muntligen, såsom vid turisttrafik. I sådant fall kommer emellertid uppgiften att lämnas av den resande i samband med tullklareringen av resgodset i importlandet, varför en oriktig uppgift om ursprung och försändning torde kunna medföra ansvar enligt den allmänna smuggellagstiftningen i vederbörande stat.

Enligt utredningsmannens mening torde det vara tillräckligt att straffbelägga oriktiga uppgifter i skriftliga handlingar. De handlingar som i första hand avses är ursprungsdeklarationer och ursprungscertifikat. Därjämte har i förslaget till lagstiftning upptagits jämväl »annan handling» varmed följaktligen förstås varje handling som eljest förebringas i syfte att styrka en varas ursprung och försändning för ändamål som avses i EFTA-konventionen.

I fråga om brottsbeskrivningen anför utredningsmannen att under formuleringen »lämnar oriktig uppgift» avses skola hänföras allt obehörigt användande av oriktiga uppgifter i förevarande hänseende. Ansvar kan således inträda ej endast för den som utställt en oriktig urkund som här avses utan jämväl för den som åberopar eller på annat sätt begagnar sig av densamma. Ansvar kan vidare inträda oberoende av om någon kan straffas för utfärdandet av den oriktiga handlingen. Om någon t. ex. lämnat den oriktiga uppgiften i god tro kan följaktligen den som åberopar eller begagnar handlingen med vetskap om dess oriktighet ådraga sig ansvar.

Utredningsmannen anmärker vidare att den oriktiga uppgiften skall vara ägnad att i den importerande medlemsstaten leda till frihet från tull eller annan motsvarande avgift eller till att för låg tull eller avgift uttages. I kravet på att den oriktiga uppgiften skall vara ägnad att leda till sådant resultat ligger, för att oriktigheten skall medföra ansvar, att den angår något för ursprungsbeviset väsentligt. Ansvar inträder således ej för en felaktighet som är av ingen eller endast underordnad betydelse i sammanhanget, t. ex. oriktigt datum vid underskriften.

Beträffande frågan om när brottet kan anses fullbordat framhåller utredningsmannen, att de handlingar, som åberopas till bevis om varors ursprung och försändning, visserligen kan företes för svensk tullmyndighet i samband med exporten av varorna från Sverige. Något krav på sådant företeende av handlingarna vid utförseln föreligger emellertid ej och det regelmässiga förfarandet torde vara, att dessa handlingar överhuvud ej uppvisas för svensk myndighet utan försändes postledes direkt till den importerande medlemsstaten för att där företes i samband med tullbehandlingen av varorna. Vid lämnande av oriktiga uppgifter torde brottet enligt utredningsmannens mening böra anses fullbordat i och med att den oriktiga uppgiften avsånts till mottagaren eller avlämnats till svensk tullmyndighet eller till transportföretag för att åtfölja godset. En annan sak är att brottet i det övervägande antalet fall sannolikt ej uppdragas förrän i samband med tullklareringen vid införseln i den importerande medlemsstaten.

Utredningsmannen erinrar om att de föreslagna straffbestämmelserna avser att skydda andra konventionsländers intressen än Sveriges — intressen

som eljest ej tillgodoses av den svenska strafflagstiftningen. I den mån gärningar varom här är fråga riktar sig mot Sverige och kränker svenska intressen finns erforderliga bestämmelser om påföljder i den svenska smuggellagstiftningen som alltså i sådana fall blir tillämplig med uteslutande av den föreslagna lagstiftningen. Härom anför utredningsmannen följande.

Om t. ex. en svensk exportör vid export av varor till Danmark lämnar oriktiga uppgifter i det hänseende, varom här är fråga, drabbas han av ansvar enligt den föreslagna lagstiftningen. Om å andra sidan en exportör i Danmark vid export av varor till Sverige förfar på angivet sätt dömes han enligt den motsvarighet till bestämmelser på förevarande område som utfärdas i Danmark. Härtill kommer att han i princip är förfallen till ansvar enligt den svenska smuggellagstiftningen och att med tillämpning av denna förverkande kan ske av varor, som finns här i riket. Det bör understrykas, att förverkandepåföljden an knyter till själva egendomen, varför det är i princip utan betydelse om egendomens ägare är i god eller ond tro (prop. 1960: 115 s. 121 f.). Själva straffanspråket enligt smuggellagstiftningen torde däremot ej kunna realiseras eftersom den brottslige ej befinner sig i landet. Har han emellertid i det angivna exemplet ådömts ansvar enligt de straffbestämmelser som i Danmark utfärdats med stöd av EFTA-konventionen torde det regelmässigt ej böra ifrågakomma att effektuera jämväl det svenska straffanspråket enligt smuggellagstiftningen även om detta vore möjligt. Reglerna i 1 kap. 3 § SL synes nämligen böra föranleda, att åtal i sådana fall ej anställs. Däremot kan, såsom nämnts, talan om förverkande av beslagtagna egendom ske med tillämpning av 20 § lagen om straff för varusmuggling eller 17 § RP. Har i det nämnda exemplet vidare den svenske importören medverkat till den danske exportörens brott är importören givetvis straffbar enligt den svenska smuggellagstiftningen. Den föreslagna lagstiftningen torde vara tillämplig även på den som här i riket utfärdar ett oriktigt ursprungsbevis i och för export av varor från ett annat EFTA-land till ett tredje sådant, t. ex. export av varor från Danmark till England.

I subjektivt hänseende kräves enligt utredningsmannens förslag uppsåt. I enlighet med vedertagna straffrättsliga grundsatser omfattar detta även eventuellt uppsåt. Enligt utredningsmannen bör jämväl gärningar, som förövas av grov oaktsamhet, bestraffas liksom fallet är enligt skattestrafflagen och lagen om straff för varusmuggling. Förslagets 1 § upptager därför en regel av denna innebörd.

Straffet föreslås av utredningsmannen — i huvudsaklig överensstämmelse med straffskalan i lagen om straff för varusmuggling — skola bestämmas till böter eller fängelse i högst ett år för brott av normal svårhetsgrad. Är brottet grovt skall dock dömas till straffarbete i högst två år eller fängelse. Utredningsmannen framhåller att förslaget jämväl i detta hänseende överensstämmer med lagen om straff för varusmuggling. Omständigheter av beskaffenhet att göra brottet grovt torde i främsta rummet vara att varorna utgöres av betydande myckenheter eller är belagda med så höga tullar att den undandragna tullavgiften uppgår till mer väsentliga belopp. En annan omständighet som enligt utredningsmannen torde kunna föranleda, att brottet bedömes som grovt är att den felande åsidosatt särskilt förtroende t. ex. då det förövas genom någon som är anställd vid en

handelskammare. För det oaktsamma brottet föreslås — i likhet med vad som gäller för brott av oaktsamhet enligt lagen om straff för varusmuggling — straffet skola vara endast böter.

Utredningsmannen föreslår en allmän regel om frihet från straff för fall, där brottet — vare sig det förövas uppsåtligen eller av grov oaktsamhet — är att anse som ringa. Utredningsmannen framhåller att straffrihetsregeln, som är avsedd att tillämpas på det sättet att åtal ej anställas i ringa fall, innebär, att bagatellfallen generellt lämnas utanför det straffbara området (jfr 6 § lagen om straff för varusmuggling).

Någon särskild benämning å här avsedda brott föreslås ej av utredningsmannen. En rubricering såsom »falsk ursprungsdeklaration», »vårdslös ursprungsdeklaration» e. d. är å ena sidan ej adekvat såtillvida att även andra handlingar än deklarerationer kan förekomma. Å andra sidan kunde en sådan brottsbenämning anses vara alltför vittomfattande och ej med erforderlig tydlighet utmärka det begränsade område av oriktiga ursprungsbevis varom här är fråga. Utredningsmannen framhåller sålunda att spørsmål om oriktiga ursprungsbevis uppkommer även på andra områden t. ex. vid tillämpningen i vissa fall av importförbudslagstiftningen eller 1913 års lag angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbe-teckning.

Utredningsmannen har i anslutning till redogörelsen för bestämmelserna i förslagets 1 § behandlat frågan huruvida reglerna om straff — i likhet med vad som gäller enligt smuggellagstiftningen — bör kompletteras med bestämmelser om förverkande av varor eller, om dessa ej kan tillrättaskaffas, av varornas värde. Det torde emellertid enligt utredningsmannen kunna anföras skäl för att på detta område ej stadga särskilda förverkandepåföljder. Bl. a. bör enligt utredningsmannen beaktas, att varorna i regel — frånsett Danmark — torde komma att förverkas i den importerande medlemsstaten med tillämpning av denna stats smuggellagstiftning. Utredningsmannen påpekar att en förverkanderegeln i den föreslagna svenska lagstiftningen därför i praktiken oftast skulle komma att innebära konfiskation av varornas värde. Ett slags dubbel förverkandepåföljd skulle alltså bli följd (jfr prop 1960: 115 s. 122). Det anmärkes vidare att bestämmelserna om förverkande i de berörda ländernas smuggellagstiftning reglerats på olika sätt, vilket i sin tur medför att förverkandepåföljden ej skulle regleras efter enhetliga principer i konventionsstaterna. Sålunda saknas i den danska smuggellagstiftningen varje som helst bestämmelse om förverkande av smuggelgods eller av forslingsredskap som använts som hjälpmedel vid förövande av smugglingsbrott. Ej heller i den norska lagstiftning, som föranletts av EFTA-konventionen, stadgas förverkandepåföljd. I den engelska lagstiftningen medges långtgående skönsmässiga avgöranden beträffande tillämpningen såväl av straff- som förverkandepåföljder vid överträdelse av smuggel-lagstiftningen (se SOU 1959: 24 s. 96). Enligt den schweiziska lagstiftningen synes förverkandepåföljd ej kunna inträda. Utredningsmannen anser att åtagandet

enligt konventionen att utfärda erforderliga bestämmelser om straff, som skall motsvara dem som tillämpas då oriktiga uppgifter lämnas för tullbeläggning av importvaror, ej torde böra anses innefatta skyldighet att i den ifrågavarande lagstiftningen intaga bestämmelser om förverkande. Utredningsmannen uppger att överväganden av angiven art har föranlett, att bestämmelser om förverkandepåföljder ej föreslås för brott som avses med den ifrågavarande lagstiftningen.

Utredningsmannen framlägger även vissa synpunkter på frågorna om *medverkan och konkurrens*. I fråga om medverkan till brott, varom här är fråga, framhåller utredningsmannen att de allmänna reglerna i 3 kap. strafflagen torde äga tillämpning. Uttryckligt stadgande härom har ej ansetts erforderligt. Vad beträffar uppkommande konkurrenssituationer synes dessa enligt utredningsmannens mening böra lösas enligt allmänna regler. Den föreslagna lagstiftningen innehåller särskilda bestämmelser om påföljder i vissa fall när oriktiga uppgifter tillhandahålles i det speciella slag av deklarationer och andra handlingar som här avses. Redan härav torde följa att de föreslagna straffbestämmelserna, såsom varande av speciell natur, skall tillämpas på de förhållanden de avser med uteslutande av förefintliga allmänna straffbestämmelser. En bestämmelse som från samma synpunkt straffbelägger ett visst förfarande, måste nämligen anses sätta en mera allmän bestämmelse i ämnet ur tillämpning (jfr Beckman m. fl. Brotts mot staten och allmänheten, andra upplagan s. 468). Sålunda avses t. ex. bestämmelserna om bedrägeri ej skola tillämpas i konkurrens med de föreslagna reglerna (jfr SOU 1959: 24 s. 168 f.). Utredningsmannen påpekar vidare att bestämmelserna om osann försäkran i 13 kap. 10 § eller om osant intygande i 13 kap. 11 § SL ej torde bli aktuella i förevarande sammanhang. Det förstnämnda lagrummet äger avseende å osann uppgift i skriftlig utsaga, som jämlikt lag eller författning avges under edlig förpliktelse eller på heder och samvete eller under annan dylik försäkran. Skyldighet jämlikt lag eller författning att avlämna ursprungsbevis, som här avses, föreligger ej. Bestämmelserna om osant intygande avser osann uppgift om vem han är eller om annat än egna angelägenheter. Då — åtminstone regelmässigt — förevarande ursprungshandlingar torde avse egna angelägenheter synes tillämpning av 13 kap. 11 § SL ej ifrågakomma. Utredningsmannen framhåller att verklig konkurrenssituation däremot synes kunna uppstå om handling som åberopas tillkommit genom förfalskning. Här kan uppenbarligen tillämpning av t. ex. straffbestämmelsen i förslaget för grovt brott i vissa fall icke anses innebära tillräcklig reaktion även mot förfalskningsbrottet. I dylika fall torde böra antagas brottskonkurrens mellan brott som avses i förslaget och urkundsförfalskning.

Remissyttrandena. Det av utredningsmannen framlagda förslaget tillstyrkes i princip eller lämnas utan erinran av remissinstanserna. Beträffande enskildheter framställes dock anmärkningar från några håll.

Behovet av att ersätta nuvarande provisoriska straffbestämmelser med permanent lagstiftning vitsordas i allmänhet i remissyttrandena. En remissinstans, *statens handelslicensnämnd*, har emellertid ansett att det skulle kunna ifrågasättas, om man ej tills vidare kunde behålla de provisoriska straffbestämmelserna. Nämnden har härvid hänvisat till att de föreslagna bestämmelserna kunde medföra strängare straff än de nuvarande samt till rådande ovisshet om EFTA och dess framtid.

Utredningsmannens förslag att straffbelägga endast oriktiga uppgifter som avgives i skriftlig form har icke mött några invändningar. Ej heller har i princip framställts någon erinran mot att brottsbeskrivningen utformats på likartat sätt som skett i skattestrafflagen utom av *generaltullstyrelsen*. Styrelsen kan i denna del ej dela utredningsmannens mening av det skälet att de ifrågavarande oriktiga handlingarna ej är skatte-deklarationer utan endast bevismedel.

I fråga om den enligt konventionen förutsatta överensstämmelsen med bestämmelserna i *varusmugglingslagen* konstaterar *hovrätten över Skåne och Blekinge* att förslaget i allt väsentligt ansluter sig till denna lag. Hovrätten noterar vidare att det i fråga om straffskalan vid uppsåtligt brott av normal svårhetsgrad och bestämmelser om straffrihet vid ringa brott föreligger vissa mindre skillnader. Hovrätten finner likväl förslaget i denna del tillfredsställande.

Även *Sveriges industriförbund*, *Sveriges grossistförbund*, *Sveriges allmänna exportförening* och *handelskamrarnas nämnd* konstaterar, att förslaget nära ansluter sig till den gällande svenska smuggellagstiftningen; *industriförbundet* och *exportföreningen* finner att nära överensstämmelse synes föreligga även i förhållande till vad som gäller i andra EFTA-länder.

Några remissinstanser har framlagt vissa allmänna synpunkter på tillämpningen av den föreslagna lagstiftningen. *Sveriges industriförbund* anför härom.

Industriförbundet har för sin del inga invändningar att göra mot den föreslagna lagstiftningen. Med hänsyn till att lagstiftningen i första hand avser att tillvarata utländska intressen och då EFTA-konventionens ursprungsregler många gånger visat sig svårtolkade vill förbundet emellertid framhålla, att det är av stor betydelse att tillämpningen blir sådan att endast handlingar, som uppenbarligen strider mot Sveriges förpliktelser enligt EFTA-konventionen, kommer att bestraffas.

Även *Sveriges allmänna exportförening* gör ett liknande uttalande.

Av ytterligare mera allmänna synpunkter på utredningsmannens förslag må redovisas att *Stockholms rådhusrätt* funnit förslaget väl ägnat att läggas till grund för den avsedda lagstiftningen. *Handelskamrarnas nämnd* framhåller att förslaget gestaltats i enlighet med moderna principer inom den allmänna straff- och processrätten och att det innefattar en önskvärd precisering av de förfaranden som Sverige genom EFTA-anslutningen åtagit sig att kriminalisera.

Beträffande brottsbeskrivningen i 1 § anmärker *riksåklagarämbetet* att den oriktiga uppgiften enligt förslaget skall ha lämnats i handling som åberopas till bevis om varas ursprung m. m. Enligt ämbetet synes med en sådan formulering för brottets fullbordan krävas, att handlingen i det främmande landet verkligen blivit åberopad till sådant bevis. Straffskyldighet synes emellertid böra inträda redan i och med att exportören här i Sverige lämnar ifrån sig den oriktiga handlingen. Därför föreslår ämbetet i stället formuleringen: »Den som i deklaration, certifikat eller annan handling, som är avsedd att åberopas till bevis» etc.

En liknande invändning framföres av *generaltullstyrelsen*. Det objektiva brottsrekvisitet bör enligt styrelsen omfatta den, som utfärdar oriktig handling samt den som utlämnar handlingen för brukande till bevis. Dylika förfaranden bör straffbeläggas i princip och sålunda oberoende av om den oriktiga handlingen kommer till användning för avsett ändamål (»åberopas») eller ej.

I några remissyttranden beröres utredningsmannens uttalande att allt obehörigt användande av oriktiga uppgifter i förevarande hänseende avses skola hänföras under lämnar oriktig uppgift. *Riksåklagarämbetet* förklarar att ämbetet för sin del icke är övertygat om att den föreslagna formuleringen träffar annan än utställaren av urkunden. I praktiken torde det emellertid enligt ämbetets mening vara tillräckligt, att den som med uppsåt utställt den oriktiga handlingen eller medverkat till utställandet kan straffas. Det låter visserligen tänka sig, fortsätter ämbetet, att en underordnad tjänsteman hos en exportör utan medverkan av exportören i god tro lämnar en oriktig uppgift, vilken sedan av exportören tillhandahålles importören i det främmande landet. Den föreslagna formuleringen synes ej göra det möjligt att för sådant fall straffa exportören. Fallet synes dock föga praktiskt. Anses det nödvändigt att täcka även en sådan situation, synes enligt ämbetets mening en tänkbar lösning vara att straffbestämmelsen i första punkten kompletteras med en föreskrift av innebörd att tillhandahållande av handling, upptagande oriktig uppgift som i första punkten avses, skall anses lika med lämnande av dylik oriktig uppgift.

Enligt *hovrätten för Nedre Norrland* framgår det ej klart av lagtexten att ansvar skall inträda ej blott för den som utställer en oriktig urkund utan även för den som åberopar eller på annat sätt begagnar sig av densamma.

Göteborgs rådhusrätt anser att det straffbara området bör omfatta sådan gärning som beskrives i motiven. Rådhusrätten erinrar om att ansvar enligt motiven skall inträda även för den som åberopar eller på annat sätt begagnar sig av urkunden samt uttalar vidare.

En dylik betydelse torde emellertid enligt sedvanligt språkbruk icke kunna tilläggas verbet lämna i den sammanställning, som här föreligger, utan med den föreslagna ordalydelsen i lagtexten torde straff för gärningsmannskap endast komma att drabba den, som undertecknat handlingen. Rådhusrätten vill i detta avseende hänvisa till bland annat 12 kap. 9 § jämfört med 13 kap. 10 § strafflagen.

Generaltullstyrelsen anmärker att lämnande av oriktig uppgift i en handling i förslaget givits en vidare innebörd än motsvarande brottsbestämning i 13 kap. 11 § strafflagen. Oavsett detta täcker brottsbeskrivningen enligt styrelsens mening språkligt sett ej en oriktig handling utlämnande av annan än den som utfärdat handlingen. Styrelsen uttalar vidare bl. a. följande.

Enligt konventionstexten skall straff stadgas även för den, som föranleder att oriktig handling tillhandahålles här i riket. Denna brottsbeskrivning torde täckas av strafflagens regler om medverkan till brott. Emellertid bör i anslutning härtill även straffbeläggas försök till vilseledande av statlig myndighet eller auktoriserat organ vid utfärdande av ursprungscertifikat. Sådant förfarande måste nämligen anses utgöra försök till medverkan, vilket ej omfattas av strafflagens regler om medverkan till brott.

Kommerskollegium och *handelslicensnämnden* ifrågasätter om icke uttrycket *tullbehandling* borde utbytas mot införsel. Enligt *handelslicensnämnden* synes tullbehandling föra tanken direkt till svenska förhållanden. *Kommerskollegium* anför följande.

Enligt ordalydelsen begränsas sålunda lagrummets tillämplighet till fall då tull eller avgift uttages i samband med tullbehandling av varor. Formellt skulle alltså straffrihet föreligga i det fall då avgift skall erläggas vid införsel av varan utan samband med dylik behandling. Med hänsyn härtill ifrågasätter kollegium om icke ordet »tullbehandling» borde utbytas mot »införsel», vilket användes i den nuvarande 8 § i den aktuella kungörelsen. Tveksamhet om vilka förrättningar som avses uppkommer då icke.

I fråga om de handlingar som omfattas av brottsbeskrivningen har *Sveriges grossistförbund* uttalat att bättre överensstämmelse skapats med åtagandena enligt EFTA-konventionen genom att lagförslaget omfattar ej endast ursprungsdeklarationer och ursprungscertifikat utan varje skriftlig handling som åberopas för att styrka en varas ursprung.

Handelskamrarnas nämnd uppmärksammar att brottsbeskrivningen i förslaget, till skillnad mot nuvarande provisoriska straffbestämmelser, upptager även ursprungscertifikat bland ursprungshandlingar. Detta synes innebära, fortsätter nämnden, att även handelskamrarnas certifikatutfärdande verksamhet avses ske under straffansvar. Med hänsyn bl. a. till att handelskamrarnas funktionärer saknar det allmänna ämbetsansvar som åvilar de statliga certifikatmyndigheternas, distrikttullanstalternas, personal synes det nämnden i och för sig icke finnas något att erinra mot den föreslagna ordningen.

I fråga om den i förslaget upptagna straffbestämmelsen för brott av grov oaktsamhet framhåller *Sveriges allmänna exportförening* att EFTA-konventionens ursprungsregler många gånger är synnerligen svårtolkade och att svårbedömbara gränsfall lätt kan uppstå. Det torde därför enligt exportföreningen finnas all anledning att tolka orden »grov oaktsamhet» restriktivt.

Handelskamrarnas nämnd förklarar att en förutsättning för handelskamrarnas certifikatutfärdande verksamhet är att kontrollen av lämnade upp-

gifter sker i enlighet med vad som för handelskamrarna framstår som praktiskt möjligt. Nämnden lämnar följande redogörelse för att närmare belysa de förhållanden som enligt nämndens mening synes böra bli relevanta vid bedömningen av i vilka fall grov vårdslöshet skall anses föreligga.

I EFTA-konventionen heter det, att certifikatutfärdande myndighet eller auktoriserat organ skall förvissa sig om riktigheten av de uppgifter som lämnats i producentdeklarationerna. Myndigheten eller organet skall, där så befinnes erforderligt, begära ytterligare upplysningar ävensom verkställa ytterligare kontroll (regel 8 punkt 3). Handelskamrarnas mångåriga befattning med utfärdande av ursprungsbevis och liknande intyg bygger i stor utsträckning på ett förtroende mellan handelskamrarna och de företag som utnyttja kamrarnas tjänster. Även i fråga om EFTA-ursprungscertifikat godta handelskamrarna som regel de uppgifter som välkända tillverkare lämna i ursprungsdeklarationerna. Någon detaljgranskning i form av exempelvis tekniska varuundersökningar eller mer ingående dokumentprövning förekommer sålunda ej i normalfallen. En dylik granskning torde för övrigt av såväl tids- som kostnadsskäl vara ogenomförbar i praktiken. Endast i fall då uppgiftslämnande företag icke äro för handelskamrarna tidigare kända och då det icke på grund av exportvarornas natur är uppenbart att de äro av svenskt ursprung, blir en mer ingående kontroll aktuell. Men även i dylika fall torde handelskamrarnas kontroll vanligen inskränka sig till vad som är praktiskt möjligt; genom infordrande av kalkyler, fakturor o. d. söka handelskamrarna bedöma, om de i ursprungsdeklarationerna lämnade uppgifterna äro riktiga. I dessa fall står också den möjligheten till buds, att uppgifternas riktighet bestyrkes av auktoriserad revisor, godkänd granskningsman eller annan person, som handelskamrarna hysa förtroende för.

Det i förslaget upptagna stadgandet att i ringa fall ej skall dömas till straff kritiserar av *riksåklagarämbetet* och *generaltullstyrelsen*, vilka förordar att bestämmelsen utgår. *Riksåklagarämbetet* anmärker, att bestämmelsen avser såväl uppsåtliga brott som oaktsamhetsbrott samt påpekar, att stadgandet sålunda har större räckvidd än motsvarande bestämmelser i varusmuggningslagen, som icke upptager någon regel om straffrihet i ringa fall vid uppsåtligt brott. Då detta icke torde överensstämma med konventionen synes regeln enligt ämbetets mening i vart fall böra begränsas till oaktsamhetsbrott. Emellertid kan det, fortsätter ämbetet, ifrågasättas, om något utrymme över huvud finnes för en regel om straffrihet, när brott som avses i den föreslagna lagen är att anse som ringa. Föreligger uppsåt eller grov oaktsamhet med avseende å uppgift, som avses i 1 §, torde gärningen enligt ämbetet svårligen kunna anses som ringa. *Generaltullstyrelsen* anför att vid uppsåtligt brott stadgandet står i mindre god överensstämmelse med den straffrättsliga reglering, som vilseledande förfaranden i samband med tullbehandling av gods underkastades vid tillkomsten av lagen om straff för varusmuggling samt uttalar vidare, att någon motsvarande straffrihetsgrund ej finnes vid brott mot 13 kap. 11 § strafflagen.

Hovrätten över Skåne och Blekinge, som i fråga om bestämmelsen om straffrihet vid ringa brott konstaterar den föreliggande skillnaden mellan förslaget och varusmuggningslagen, finner likväl förslaget i denna del tillfredsställande.

Enligt Sveriges grossistförbunds uppfattning är förslaget om att straff ej skall utdömas om brottet anses ringa särskilt tillfredsställande. Även handelskamrarnas nämnd finner det speciellt värdefullt att bagatellfallen lämnats utanför det straffbara området.

Utredningsmannens ståndpunkt att bestämmelser om förverkande ej bör upptagas i lagen blir föremål för instämmanden eller lämnas utan erinran av nära nog alla remissinstanser. Endast hovrätten för Nedre Norrland anser med hänsyn till de ekonomiska intressen som beröres att det bör övervägas befogenhet för domstol att om särskilda skäl föreligger förordna om förverkande av vara beträffande vilken lämnats oriktig uppgift eller, därest varan ej finnes i behåll, om utgivande av värdet.

Departementschefen. Det i EFTA-konventionen uppställda programmet för den nu pågående avvecklingen beträffande industrivaror av tullar och motsvarande avgifter mellan EFTA-länderna förutsätter tillämpning av vissa ursprungsregler. Ursprungsreglerna utgör underlag för bedömning av huruvida varan i det särskilda fallet omfattas av den överenskomna tullavvecklingen. Härför kräves att varan uppfyller vissa förutsättningar i fråga om ursprung och försändning. Tullavvecklingen och den slutliga tullfriheten har avseende endast på sådana varor som avsänts till den importerande medlemsstatens område från annan medlemsstats område och som därjämte enligt vissa kriterier har sitt ursprung inom frihandelsområdet.

Bakgrunden till kravet på områdesursprung är den att medlemsstaterna i frihandelsområdet äger bibehålla sin individuella tullnivå gentemot tredje land. Detta skulle kunna leda till en snedvridning av handeln genom att importen till en medlemsstat med hög yttre tull sökte sig väg över en annan medlemsstat med lägre tull. Ursprungsreglerna syftar till att förebygga en sådan utveckling.

Kontrollen av att en vara beträffande ursprung och försändning uppfyller uppställda förutsättningar för tullåttnad och följaktligen skall ges s. k. områdesbehandling i tullhänseende ankommer på tullmyndigheterna i respektive länder. Grundval för ursprungskontrollen erhålles regelmässigt genom skriftlig bevisning. Enligt konventionen skall en begäran att vara skall anses berättigad till områdesbehandling i tullhänseende nämligen åtföljas av vederbörliga skriftliga bevis om ursprung och försändning. Dessa bevis — deklARATIONER, certifikat och kompletterande deklARATIONER — skall avges på särskilda formulär. Formulären återfinns i lista IV till bilaga B till konventionen. Härjämte har rådet meddelat särskilda föreskrifter beträffande ursprungsbevis för reservdelar och försändningar med visst lägre värde.

I samband med att frågan om Sveriges anslutning till EFTA-konventionen förelades riksdagen (prop. 1960:25) anmälde jag, att medlemsstaterna enligt konventionen åtagit sig att införa lagstiftning med erforderliga bestämmelser om straff för personer, som till stöd för framställning om områdesbehandling i tullhänseende tillhandahåller en i något väsentligt hänseende oriktig handling. Jag uttalade vidare, att frågan om de särskilda bestämmel-

ser som detta åtagande torde kräva för vårt lands vidkommande skulle övervägas närmare för att vid ett senare tillfälle underställas riksdagen. I samband med konventionens ikraftträdande utfärdades därför endast provisoriska straffbestämmelser, intagna i kungörelsen den 13 maj 1960 (nr 199) om ursprungsbevis enligt konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen. Det torde nu vara lämpligt att återkomma till denna fråga.

Det av särskild utredningsman framlagda förslaget till lagstiftning i ämnet har vid remissbehandlingen tillstyrkts i allt väsentligt eller lämnats utan erinran; endast i detaljspörsmål har vissa erinringar framställts. De föreslagna straffbestämmelserna torde med vissa smärre jämkningar motsvara vad som från svensk sida kräves för att fullgöra åtagandet i EFTA-konventionen. Jag kan därför för egen del i huvudsak biträda utredningsmannens förslag. Enligt min mening finnes ej skäl att — såsom ifrågasatts av en remissmyndighet — ytterligare bibehålla det nuvarande provisoriet.

I detta sammanhang torde några från generaltullstyrelsen inhämtade uppgifter rörande ursprungsreglernas tillämpning under den tid som förflutit sedan den första tullsänkningen genomfördes den 1 juli 1960 kunna vara av intresse. Systemet med ursprungskontroll har hittills i det stora hela fungerat väl och några nämnvärda olägenheter har ej uppkommit. Generaltullstyrelsen har t. o. m. den 31 december 1961 mottagit 54 framställningar från de andra EFTA-ländernas tullmyndigheter med begäran om undersökning av ursprungsbevis utfärdade av svenska företag. Av dessa har hittills 41 undersökts varvid konstaterats att i 16 fall ursprungsbevisen avsett varor som ej kan anses ha EFTA-ursprung. I intet fall har åtal ännu väckts men i fem av fallen undersökes för närvarande huruvida åtal skall väckas. Beträffande importen till Sverige har fram till den 31 december 1961 undersökning hos tullmyndigheterna i de andra EFTA-länderna beträffande riktigheten av avlämnade ursprungsbevis begärts i 102 fall. Svar har hittills inkommit beträffande 70 ursprungsbevis. Av dessa har det visat sig att 45 avsett varor som icke hade EFTA-ursprung. Så vitt bekant har åtal icke anställts i något av dessa fall.

Det föreligger ej något krav på att ursprungshandlingarna skall företes vid utförelsen. Såsom framhållits av utredningsmannen torde handlingarna regelmässigt försändas postledes till importlandet för att där företes hos vederbörande tullmyndighet. Vid remissbehandlingen har framförts den uppfattningen att straffbarhet bör inträda oberoende av om den oriktiga handlingen åberopas och att det bör vara tillräckligt att handlingen »är avsedd att» åberopas till bevis. Häremot kan invändas att det knappast torde finnas tillräckliga skäl för att anse brottet fullbordat redan i detta tidigare skede; på detta stadium torde det ännu vara osäkert om den oriktiga handlingen kommer vederbörande myndighet tillhanda. Brevet med ursprungshandlingar, som postledes befordras till utlandet, torde sålunda i regel sändas till mottagaren av godset — köparen — som sedan via speditör överbringas handlingarna till tullmyndigheten. I dylika fall torde stundom kun-

na hävdas att avsändaren äger förfoga över handlingarna intill tidpunkten för överbringandet till den utländska myndigheten. En jämförelse med deklara-tionsbrotten synes i detta hänseende ligga nära till hands. Deklara-tionsbrotten anses fullbordade i och med att den oriktiga deklara-tionen inkommit till skattemyndigheten. I överensstämmelse med det sagda torde för det förevarande brottets fullbordan böra krävas att handlingen verkligen åberopas, d. v. s. att ursprungshandlingen når den till vilken den är riktad, i normalfallet således den utländska tullmyndigheten. Att brottet i detta fall likväl anses begånget här i landet i det hänseende som avses i de i 1 kap. strafflagen upptagna bestämmelserna om förutsättningarna för svensk straffrätts tillämplighet torde framgå av stadgandet i 1 kap. 1 § andra stycket strafflagen. Under brottsbeskrivningen torde även böra vara hänförligt det för närvarande straffbelagda fallet att oriktig uppgift lämnas i ursprungsdeklara-tion, som ingives till handelskammare eller distriktstullanstalt för erhållande av ursprungscertifikat. Vad nu anförts har föranlett viss omarbetning av utredningsmannens förslag.

Beträffande uttrycken »lämnar» oriktig uppgift och »tullbehandling» torde också vissa jämkningar böra företagas i utredningsmannens förslag, närmast med hänsyn till vad som vid remissbehandlingen framkommit om behovet av ett förtydligande. Straffbestämmelsen i 1 § första punkten bör kompletteras med en regel av innebörd att den som tillhandahåller handlingen i fråga med vetskap om att den innehåller oriktig uppgift straffas på samma sätt som den som lämnar dylik uppgift. Likaså torde lämpligen uttrycket tullbehandling ersättas med det i nuvarande straffbestämmelse använda ordet införsel.

Vissa synpunkter har under remissbehandlingen framförts i fråga om tolkningen av begreppet grov oaktsamhet. Vad som skall anses utgöra grov oaktsamhet torde här liksom eljest få ankomma på rättstillämpningen att bedöma. Vid denna bedömning måste självfallet beaktas de omständigheter som föreligger i varje särskilt fall.

Enligt utredningsmannens förslag lämnas bagatellfall generellt utanför det straffbara området genom en bestämmelse om straffrihet vid ringa brott. Regeln avser såväl uppsåtliga brott som brott av grov oaktsamhet. I förhållande till varusmuggningslagen innefattar regeln en mindre avvikelse, som dock torde sakna betydelse i detta sammanhang. Det har vid remissbehandlingen hävdats att en gärning av förevarande slag svårligen skulle kunna anses som ringa om uppsåt eller grov oaktsamhet föreligger. Härtill må framhållas att uppsåt och grov oaktsamhet icke torde utesluta att brottet är ringa (jfr prop. 1960: 115 s. 151; lagrådets yttrande vid 5 §). Enligt min mening synes den föreslagna bestämmelsen, som i allmänhet mötts med gillande av remissinstanserna, kunna ha viss uppgift att fylla. Den bör därför bibehållas.

Jag kan även biträda den ståndpunkt som i utredningsmannens förslag intagits till frågan om förverkande.

2 §.

Utredningsmannen. I likhet med vad som gäller enligt skattestrafflagen innehåller 2 § i utredningsmannens förslag en regel om frihet från straff för den som frivilligt rättar oriktig uppgift. Utredningsmannen berör frågan om en tidsgräns för strafffrihet vid frivilligt tillbakaträdande och anför därvid att det icke synes erforderligt att särskilt ange den senaste tidpunkt vid vilken beriktigande kan ske med straffriande verkan utan denna fråga torde böra överlämnas åt rättstillämpningen (jfr bl. a. NJA 1959 s. 597).

Remissyttrandena. Erinringar mot förslaget framställs av *riksåklagarämbetet* och *generaltullstyrelsen*. Enligt *riksåklagarämbetet* synes anledning att införa en bestämmelse om strafffrihet för den som frivilligt rättar oriktig uppgift ej föreligga. Ämbetet föreslår att bestämmelsen utgår. Denna ståndpunkt intager också *generaltullstyrelsen*, som hävdar att stadgandet ej passar för den brottstyp, varom här är fråga, samt att bestämmelsen även saknar motsvarighet vid brott som avses i 13 kap. 11 § strafflagen.

Departementschefen. De skäl som i fråga om deklaraionsbrotten ansetts motivera en regel om strafffrihet för den som frivilligt rättar oriktig uppgift — bl. a. vissa jämförelser med bedrägeribrotten och föreliggande möjlighet till strafffrihet vid frivilligt tillbakaträdande från bedrägeriförsök — torde äga giltighet även vid nu ifrågavarande brott. Även sistnämnda brott företer sålunda vissa likheter med bedrägeri men skiljer sig därifrån i det hänseendet att brottet är fullbordat på ett tidigare stadium av förfarandet, innan ännu någon vilseletts eller övriga för bedrägeribrott uppställda rekvisit föreligger. Det må även påpekas att vid brott som avses i 13 kap. 11 § strafflagen bestämmelsen i 14 § samma kapitel om straffminskning och strafffrihet vid frivilligt tillbakaträdande äger tillämpning.

Enligt min mening bör den av utredningsmannen föreslagna bestämmelsen i konsekvens med det anförda upptagas i förslaget.

3 §.

Utredningsmannen. Utredningsmannen framhåller att det torde vara en av praktiska skäl lämplig anordning, att förundersökning i mål som avses med förslaget skall kunna inledas av tullmyndighet. De motiv som kan anföras till stöd härför är i princip desamma som ansågs tala för att förundersökningsverksamheten rörande smugglingsbrotten i betydande utsträckning ansågs böra ankomma på tullverket (jfr prop. 1960: 115 s. 99 och 123). En hänvisning om tillämpligheten av 13 § lagen om straff för varusmuggling har intagits i förslaget. Utredningsmannen uttalar att det däremot ej torde vara erforderligt att göra jämväl övriga specialstadganden i lagen om straff för varusmuggling av huvudsakligen processuell natur tillämpliga också å de nu ifrågavarande brotten.

Utredningsmannen anmärker att den föreslagna lagen är en författning, vars efterlevnad tullverket har att övervaka. Härav följer med avseende å åtal, att i mål om brott som avses i förslaget skall tillämpas vad som stad-

gats i 24 § lagen om straff för varusmuggling. Åklagaruppgifterna skall följaktligen i princip fullgöras av de allmänna åklagarna eller — såvitt avser Stockholm och Malmö med Hälsingborg — av de därstädes ännu fungerande tullfiskalerna (jfr punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen om straff för varusmuggling). Utredningsmannen påpekar att åtal rörande brott som avses i 1 § andra stycket i förslaget må utföras av befattningshavare vid tullverket som med stöd av 24 § nyssnämnda lag förordnats utföra åklagartalan. I sakens natur ligger att sådan befattningshavare, om han äger utföra åtal, jämväl är behörig att meddela strafföreläggande om förutsättningar därför föreligger. En erinran om tillämpligheten av 24 § lagen om straff för varusmuggling har intagits i förslaget. — Utredningsmannen anser att några särskilda forumregler, utöver de i 19 kap. rättegångsbalken föreskrivna, ej torde erfordras.

Remissyttrandena. Riksåklagarämbetet berör frågan om utförande av talan av befattningshavare vid tullverket som med stöd av 24 § varusmuggningslagen förordnats utföra åklagartalan. Ämbetet påpekar att förutsättningen är att svårare straff än böter icke kan följa å brottet. Enligt det nu framlagda förslaget är det endast straffskalan för oaktsamhetsbrott som icke innehåller svårare straff än böter. Behörighet för befattningshavare vid tullverket att föra talan för brott enligt den föreslagna lagen blir alltså begränsad till att avse mål om oaktsamhetsbrott. Enligt ämbetets uppfattning torde sådana mål emellertid komma att bli sällsynta. I den mån de förekommer, torde förundersökningen och rättegången som regel bli förhållandevis krävande. Skäl att införa åtalsbehörighet för befattningshavare vid tullverket beträffande mål om oaktsamhetsbrott synes därför ämbetet ej föreligga.

Departementschefen. I enlighet med konventionens bestämmelser samarbetar EFTA-länderna på det tulladministrativa området, bl. a. genom frihandelssammanslutningens tullkommitté, för att säkerställa en effektiv och enhetlig tillämpning av bestämmelserna om tullavveckling och ursprungsreglerna. Liksom andra tullbestämmelser tillämpas ursprungsreglerna av tullmyndigheterna. I den mån närmare kontroll av förebragt ursprungsbevisning begäres beträffande export från Sverige ankommer sådan undersökning på tullverket. Såsom utredningsmannen funnit talar praktiska skäl för att förundersökningen i mål som avses i denna lag, på motsvarande sätt som i fråga om varusmugglingsbrotten, skall kunna inledas av tullmyndighet. I departementsförslaget har därför upptagits en bestämmelse härom. Därjämte har i huvudsaklig överensstämmelse med utredningsmannens förslag intagits en erinran om tillämpligheten av reglerna om åtalsrätt i 24 § lagen om straff för varusmuggling.

Den enda invändning som framställts vid remissbehandlingen avser åtalsrätten och grundas å antaganden om antalet och beskaffenheten av blivande mål om oaktsamhetsbrott. Såsom framgår av tidigare lämnade uppgifter saknas ännu erfarenhet av karaktären hos mål rörande ansvar för oriktiga

ursprungsbevis. I avsaknad av sådan erfarenhet är det svårt att förutse hur det kommer att ställa sig i praktiken, i synnerhet beträffande det totala antalet mål, men erfarenheterna rörande mål om deklaraionsbrott ger snarast vid handen att oaktsamhetsbrotten kommer att överväga i antal. Det är också att märka att allmän åklagare alltid är oförhindrad att utföra åtal även beträffande detta slags brott. Ett åtalsärende rörande sådant brott torde därför om målet synes bli stort och komplicerat kunna överlämnas till allmän åklagare.

4 och 5 §§.

Utredningsmannen. I fråga om åtal innehåller förslaget en regel om att det skall ankomma på generaltullstyrelsen att lämna tillstånd därtill. Till stöd för förslaget i denna del anför utredningsmannen dels att de utländska tullmyndigheterna regelmässigt torde anmäla uppdagade brottsliga förfaranden till generaltullstyrelsen dels att man med en tillståndsregel av angivet innehåll torde vinna en enhetligare bedömning av hithörande frågor än om åtal skulle beslutas av de allmänna åklagarmyndigheterna. Utredningsmannen framhåller vidare att åtal ej skall anställas i bagatellfallen. Detta följer av den straffrihetsregel, som förut berörts. Bedömningen av när ringa brott skall anses föreligga och åtal följaktligen ej skall anställas torde enligt utredningsmannens mening likaledes böra åvila generaltullstyrelsen, som alltså för sådana fall ej anmäler det brottsliga förfarandet till åklagarmyndigheten.

Kungl. Maj:t bör enligt utredningsmannen bemyndigas utfärda tillämpningsföreskrifter till den nya lagen. Utredningsmannen påpekar att de i 8 § i 1960 års kungörelse intagna straffbestämmelserna till följd av den föreslagna lagstiftningen kan upphävas.

Remissyttrandena. Den i 4 § upptagna åtalsregeln beröres av *generaltullstyrelsen*. Styrelsen har ingen erinran mot regeln; motiveringen för stadgandet måste dock enligt styrelsen anses oklar. Styrelsen framhåller att styrelsens åtalsanmälan bör betraktas blott såsom en åtalsförutsättning och att det alltså måste anses ankomma på vederbörande allmänna åklagarmyndighet att på eget ansvar besluta, huruvida styrelsens åtalsanmälan skall föranleda åtal eller ej.

Sveriges allmänna exportförening framhåller att det stundom inträffar, att en vara kan erhålla EFTA-behandling enligt ett s. k. ursprungskriterium, t. ex. procentkriteriet, men att i ursprungshandlingen av misstag anges ett annat kriterium, vilket ej är tillämpligt i det aktuella fallet. En dylik felaktighet ändrar ju icke det faktiska resultatet, och det synes exportföreningen angeläget att på något sätt fastslå, att dylika formella fel ej skall föranleda åtal.

Enligt exportföreningens mening är det även av vikt att få fastslaget, att de svenska tullmyndigheterna äger fri prövningsrätt i åtalsfrågan och att en begäran från utländsk tullmyndighet om åtal mot svenskt företag sålunda

skall efterkommas endast om de svenska myndigheterna känner sig övertygade om det berättigade däri. I detta sammanhang vill föreningen även understryka vikten av att mera omfattande utredningar om oriktig ursprungsdeklaration i förevarande sammanhang sker genom svenska tullmyndigheters försorg och utan inblandning från utländska myndigheters sida.

Departementschefen. I likhet med vad för närvarande gäller och i enlighet med utredningsmannens förslag har i departementsförslaget upptagits en regel om att åtal kan ske först efter anmälan av generaltullstyrelsen. Självfallet ankommer det på vederbörande åklagare att självständigt bedöma om en av generaltullstyrelsen verkställd anmälan skall föranleda åtal eller ej.

I det av exportföreningen valda exemplet torde den felaktiga uppgiften ej vara ägnad att leda till att tull eller annan allmän avgift undandrages vederbörande stat och följaktligen bör åtal ej anställas i dylika fall. I anledning av föreningens uttalande i fråga om utredningar i ärenden om oriktig ursprungsdeklaration får jag hänvisa till vad som anförts i anslutning till bestämmelserna i 3 §.

Bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela tillämpningsföreskrifter bör upptagas i lagförslaget.

Den nya lagen torde lämpligen böra träda i kraft den 1 juli 1962. I samband härmed bör de i administrativ ordning utfärdade provisoriska straffbestämmelserna upphävas.

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom handelsdepartementet upprättats förslag till *lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.*

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslaget, av den lydelse bilaga (*Bilaga A*) till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Jan Palm

Förslag

till

lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Har någon i deklaration, certifikat eller annan handling, som hos myndighet inom eller utom riket eller hos auktoriserad handelskammare åberopas till bevis om varas ursprung eller försändning för ändamål som avses i konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, uppsåtligen lämnat oriktig uppgift, ägnad att vid införsel av varan i annan stat än Sverige inom sammanslutningens område leda till frihet från tull eller annan motsvarande avgift eller till att för låg tull eller avgift uttages, dömes till dagsböter eller fängelse i högst ett år. Detsamma skall gälla om den som tillhandahållit den åberopade handlingen med vetskap om att den innehåller sådan oriktig uppgift. Är brott som nu sagts grovt, skall dömas till straffarbete i högst två år eller fängelse.

Begår någon av grov oaktsamhet gärning som i första stycket sägs, dömes till dagsböter.

Är brott som avses i denna paragraf ringa, skall ej till straff dömas.

2 §.

Den som frivilligt rättar oriktig uppgift skall vara fri från straff.

3 §.

Vad i 13 § samt 24 § första stycket första punkten och andra stycket lagen om straff för varusmuggling är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om brott som avses i denna lag.

4 §.

Brott som avses i denna lag må ej åtalas av åklagare med mindre generaltullstyrelsen anmäler det till åtal.

5 §.

Konungen meddelar de närmare föreskrifter som må erfordras för tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962.

Utredningsmannens**förslag**

till

lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som i deklaration, certifikat eller annan handling, som åberopas till bevis om varas ursprung och försändning för ändamål som avses i konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, uppsåtligen lämnar oriktig uppgift, ägnad att vid tullbehandling av varan i annan medlemsstat än Sverige leda till frihet från tull eller annan motsvarande avgift eller till att för låg tull eller avgift uttages, dömes till dagsböter eller fängelse i högst ett år. Är brottet grovt, skall dömas till straffarbete i högst två år eller fängelse.

Begår någon av grov oaktsamhet gärning som i första stycket sägs, straffes med dagsböter.

Är brott som avses i denna paragraf ringa, skall ej till straff dömas.

2 §.

Den som frivilligt rättar oriktig uppgift skall vara fri från straff.

3 §.

Vad i 13 och 24 §§ lagen om straff för varusmuggling är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om brott som avses i denna lag.

4 §.

Brott som avses i denna lag må ej åtalas av åklagare, med mindre generaltullstyrelsen anmäler det till åtal.

5 §.

Konungen meddelar de närmare föreskrifter som erfordras för tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1961.

Utdrag ur protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 20 februari 1962.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet REGNER,
regeringsrådet JARNERUP,
justitieråden AF TROLLE,
BOMGREN.

Enligt lagrådet den 19 februari 1962 tillhandakommet utdrag av protokoll över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 9 februari 1962, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av lagbyråchefen T. Löwbeer.

Lagrådet fann förslaget icke föranleda annan erinran än att stadgandet i 5 §, som bör få avse allenast förfarandet vid förundersökning, måtte begränsas till att gälla förundersökning rörande brott mot ifrågavarande lag.

Ur protokollet:
Birgitta Liljefors

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1962.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler tillförordnade chefen för handelsdepartementet, statsrådet Hermansson, lagrådets den 20 februari 1962 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 9 februari 1962 remitterade förslaget till *lag om straff i vissa fall för oriktig ursprungsdeklaration m. m.*

Med förmälan att förslaget icke föranlett annan erinran av lagrådet än att stadgandet i 5 § måtte begränsas till att gälla förundersökning rörande brott mot ifrågavarande lag hemställer föredraganden, att lagförslaget med den av lagrådet föreslagna jämkningen måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ulla Beckman